СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 136. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота 13. червня 1931. VOL. XXXIX. No. 136. Jersey City, N. J. Saturday, June 13, 1931. THREE CENTS.

СЕНАТОР ФЕС ЗАПОВІДАЄ НОВИЙ ВИБІР ГУВЕРА

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Фес, голова Републиканського Народнього Комітету, запевняв конференцію „Йонґ Ріпобликенс", що президент Гувер буде вибраний цілком певно наново президентом Злучених Держав. Фес каже, що Гувер найкраще надається до розвязки тих важких проблєм, які тяжать над Америкою, бо він є спосібною, симпатичною людиною, з сильною волею і даром передбачування подій.

Знову Елен Факс, голова „Сіті Аферс Коміті", сеґо комітету, який розпочав обвинувачення нюйорської міської адміністрації, твердить, що Гувер буде вибраний, але тоді, як економічна ситуація поправиться.

ЗАЛІЗНИЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ ПІДВИШКИ.

НЮ ЙОРК. — Всі залізниці погодилися щодо того щоби віднестися до „Інтерстейт Комерс Комішен" і домагатися 15-процентової підвишки належитостей за перевіз товарів тягаровими поїздами. В той спосіб думають залізниці зискати річно яких $400,000,000. Представники залізниць твердять, що без такої підвишки годі вести далі бизнес

МАҐІСТРАТСЬКІ СУДДІ Й ПОЛІТИКА.

НЮ ЙОРК. — Семюел Сібурі, котрий веде доходження в справі надужить міської адміністрації, домагається усунення з уряду маґістратського судді Джессі Зільбермана.

Сібурі ствердив, що Зільберман руководився в багатьох судових розправах вказівками, які одержував від окружного політичного лідера.

ТАЙНА ВТОПЛЕННЯ МИСС ФЕЙТФУЛ.

НЮ ЙОРК. — Довкола втопленої Мисс Стар Фейтфул, якої тіло знайшли біля Лонґ Біч, кружляють ріжні історії. Виходить, що отся гарна молода дівчина не спала цілими ночами вдома, а по ріжних готелях, чи корабельних кабінах. Бачили її теж по ночах з ріжними „високо поставленими" і богатими людьми. Її родичі мало про це знали. І вже з того боку оті доходження дають дуже поганий образ розкладу модерної американської родини.

ВЕТЕРАНИ І ПОЗИЧКИ.

ВАШИНҐТОН. — 2,207,282 ветеранів внесли подання за ветеранськими позичками. До дня 6 червня виплачено їм титулом тих позичок $1,111,359,-143.

СТАН ОБЛОГИ В ПЕРУ.

ЛІМА. — Правительство впало на слід нового заговору. Заговірники хотіли перевести державний переворот. Арештовано 55 заговірників та проголошено стан облоги.

НЕЩАСЛИВЕ ЗОЛОТЕ ВЕСІЛЛЯ.

ГЕМОНТОН (Ню Джерзи).—Метю Армстронґ, літ 72, і його жінка Клеринда, літ 70, вертали омнібусом з Атлентик Сіти, де святкували своє золоте весілля.

Підчас повороту зударився автомобіль з босом так нещасливо, що покалічив 15 подорожних, а між ними й Армстронґа і жінку так тяжко, що нема надії, щоби вони довше жили.

ТОВСТІЮТЬ, БО ІДЯТЬ ЗАБОГАТО.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Д-р Л. Г. Нюбур, професор Мішиґенського університету, говорив перед зборами „Медикал Асосіейшен" про те, чому люди товстіють. Він каже, що тільки тому, що забагато їдять. Він каже, що жінки дивуються, що вони не їдять лончу, а прибирають на вазі, забуваючи, що замісць лончу вони їдять цукорки. Чоловік, каже Нюбур, бачить, що жінка їсть мало при столі, але не бачить, скільки то вона зїдає, як готує обід.

КЕРЛІ ЗА РУЗВЕЛТА.

БОСТОН. — Бостонський мейор, Джеймс М. Керлі, запевнив нюйорського ґовернора Рузвелта, що він буде не тільки іменований демократичним кандидатом на президента, але осягне велику побіду при президіяльних виборах. Керлі говорив Рузвелтови, що він балакав про вибори з многими лідерами Полудня і дізнався, що Полудне радо повитає кандидатуру Рузвелта.

ФОРД ЗАЙМАЄТЬСЯ ФАРМЕРСТВОМ.

ДІТРОЙТ. — Генри Форд закупив 3,000 акрів землі й уже розпочав на ній свої фармерські досліди. Земля та знаходиться біля його оселі. Форд хоче знайти нове приміненння для фармерських продуктів і нові ринки збуту. Разом з тим хоче він удосконалити фармерську продукцію.

Фордова фарма вже завалена ріжними тракторами. Працює на ній уже поважне число робітників, котрим платять по $5 денно.

ЯК ПОЛЯКИ ПИШУТЬ ПРО АРМІЮ СОЮЗНИКА.

„Курієр Віленьскі", який час до часу проповідує ідею федерації Польщі з Україною, містить „Спомини про II. корпус на Україні і 4. дивізію стрільців ґен. Желіґовського", В тих споминах автор Желіґовчик, згадуючи армію УНР, не називає її інакше як „банди Петлюри". Між іншим читаємо в тих споминах: „Тому, що Одесі грозили банди Петлюри, наша дивізія висвала проти них відділ під командою полковника Жилярського. Цей відділ розброїли переважаючі українські сили. Українці знущалися над польськими вояками в страшний спосіб. В цілих споминах для автора — українське військо це тільки „банди Петлюри". А ці „банди" гинули потім у ролі союзницької армії рука в руку з військом Желіґовського у війні з большевиками.

ВТОНУЛИ 64 ВАҐОНИ ПШЕНИЦІ.

В дорозі з Пасави до Лінцу втонув вантажний корабель, що віз 54 ваґони пшениці до Відня.

ЖЕРТВИ НУЖДИ.

Д-р Шехнер, лікар у Знаймі в ЧСР, дістав від своєї пацієнтки М. Петер лист, у якім вона пише, що через нужду застрілить себе, дитину і свою матір. Лікар повідомив про це поліцію і справді в домі Марії Петер знайдено 3 трупи, між ними трупа 9-літньої дитини, Еріки.

МЕСТЬ ЖЕБРАКА.

В селі Ґлове коло Лодзі жебрак Каршевський просив господаря Малецького приняти його на нічліг. Господар вигнав його з дому, а жебрак вечором підпалив його дім, від чого згоріло ціле село.

ПОЖЕЖІ.

У Вербянах, пов. Яворів, з невідомих причин згоріло 70 морґів ліса. — В Долматі, у присілку Догнич, у Жовківщині, згоріло 11 господарств.

РУМУНСЬКИЙ ДЕЗЕРТИР.

Снятинська поліція арештувала Миколу Микулинця, який здезертирував з румунського війська і втік до Польщі.

САМОВБИВСТВО БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ШПІОНА.

В селі Рудзішки на Виленщині поліція арештувала большевицького шпіона Олександра Чепайла. В ночі Чепайло, знаючи, що його жде тяжка кара, вибив шибу і склом перерізав собі горло. Другого дня він помер.

ЩЕ ПРО АРХИКНЯЗЯ РУДОЛЬФА.

Кельніше Цайтунґ публікує сензаційні відомости проф. д-ра Маркса про смерть архикнязя Рудольфа Габсбурґа. Ці вісти оперті на документальних фактах: Архикнязя Рудольфа вбив 29 січня 1889 р. в Маєрлінґу один молодий шляхтич, який був залюблений в Марію Вечеру, котру, як відомо, любив і Рудольф. Тільки з волі цісаря Франц Йосифа в світі розголошено, що Рудольф сам заподіяв собі смерть.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО У ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ.

В неділю, 14. червня ц. р., від години 8-мої до 8.30 вечером, співатиме з вілмінґтонської радіо стації W. D. E. L. Український Хор ім. М. Лисенка під діріґентурою о. І. Костюка. Програма: 1) Іже херувими, 2) Милость мира, 3) Свят, 4) Тебе поєм, 5) Отче наш, 6) Боже великий, 7) Ой гляну я (сольо), 8) Сонце заходить, 9) Ой зійшла зоря, 10) Прощання, 11) Ой ти, дівчино, 12) За тебе, Україно.

СЕРЕДНОВІЧНІ СЦЕНИ В РУМУНСЬКІМ МІСТІ.

На що собі може позволити начальник румунського села, свідчить ось-така подія: Одного горожанина з Альби Юлії, що належить на своє нещастя до циганської нації, підозрівали в селі, що він обікрав громадського начальника. Місцевий поліцист не міг дати ніяких доказів вини підозрілого, а щоби їх отримати, взявся на штуку. При помочі кількох аґентів зложив він нібито суд, який засудив цигана на кару смерти. Циганови відчитали вирок і сказали, що за два-три дні він буде розстріляний. На запит, чи не має ще щось перед смертю сказати, циган відповів: „Ні, Ваша Величносте". По двох ночах тяжкої душевної муки вивели цигана за місточко, дали в руки рискаль і веліли копати гріб. Вкінці завязали очи, один поліцист вистрілив у воздух, а другий втрутив у тій хвилі цигана в яму. Знов інший почав засипати яму глиною. Циган кричав зпід глини, що він невинний. Коли вже не можна було продовжувати цеї судової комедії, вивели цигана з ями й передали судови. А суд звільнив його від вини, бо не мав найменших доказів. „Адеверул" пригадує, що в середновічу був звичай убивати невилічимо хорих у той спосіб, що один з персоналу лічниці убирався в чорний плащ і з косою в руках наближався до хорого. Побачивши „смерть", хорий умирав зі страху. Часопис дивується, що циган не вмер зі страху і висказує надію, що вищі власти вкарають „суддів" за їх варварство.

ВБИВСТВО.

У селі Слобідка (пов. Заліщики) парубок Рудик любився в гарній дівчині. До тієї дівчини залицявся й 20-літній парубок Смеречинський. Коли Рудик застав Смеречинського в хаті дівчини, вибив його по лиці. Смеречинський убив кинжалом Рудика й сусіда Вітковського, який прибіг на поміч.

ДОЛЯРИ ЛАКОМА РІЧ.

Узброєні в револьвери бандити напали на дім Арона Файґера в Яворові, пов. Косів, і стероризувавши стріляниною мешканців, зрабували 195 долярів та 320 золотих. Бандити, втікаючи, загубили револьвер. Поліція шукає за учасниками нападу.

ВБИЛИ ЖІНКУ КОЛЬОНІСТА.

В Рожбоках у Виленщині невідомі особи напали на дім польського кольоніста Тарасевича і вбили його жінку Яніну. Самого Тарасевича не було тоді дома. Тарасевичеву мучили в нечуваний спосіб, палили її волосся, ранили, а потім аж вбили на смерть.

НОВИЙ ЗАМАХ У ПОДБРОДЗЮ.

У Подбродзю біля Вильна, де вже виконали два замахи на двірець, хтось виконав замах на старшого пшодовніка Мітуневича, команданта тамошнього поліційного постерунку. А саме, коли Мітуневич ішов вулицею, хтось сокирою відрубав йому на шиї великий шмат мяса. Пшодовнік упав непритомний. Виновника шукають.

ВІДЗНАЧЕННЯ НАШОГО АРТИСТА.

На адресу „Товариства письменників і журналістів ім. Ів. Франка" у Львові прийшов лист із „Міжнародного Т-ва Екслібрісістів", що саме влаштувало річну виставу в Лос Анджелес. У цьому листі знаходиться почесна грамота для Павла Ковжуна за переслані ним на виставу зразки своїх екслібрісів. У згаданій виставі взяло участь кільканацять наших артистів з кількадесятьма зразками своїх праць. Деякі з цих праць будуть передруковані в катальозі, що його видасть згадане Товариство.

ТОРГОВЛЯ ЖИВИМ ТОВАРОМ.

У Варшаві ведеться слідство проти тайної торговлі живим товаром під фірмою Марії Польковської. Стверджено, що в останнім часі Польковська звабила до своєї спелюнки 18-літню дівчину Софію Сікорську, яка шукала праці, і продала її торговцям живим товаром. Таким способом Польковська продала до домів розпусти кількадесять дівчат.

ДИВНІ ЗВИЧАЇ.

В Індійців корова займає дуже почесне місце: її важають за святе сотворіння, що надається до очищення людей і річей, котрі в якийсь спосіб споневіряно. Споневіряні люди чи річи очищуються в той спосіб, що кругом них обводять корову, яка своєю невинністю повертає їм назад первісну чистоту. — В Болгарії існує ще дотепер звичай „накидування". Є це дуже цікаве право дівчини, до якої прилюдно залицявся парубок і не попросив її о руку, помимо того, що з нею досить близько жив. Отож дівчина має в такім випадку право піти до хати того хлопця і затопити в його печі, наслідком чого громадська опінія узнає її за вповні законну його жінку. Треба ще тільки, щоби „чоловік" казав їй зараз принести з криниці води, та щоби вона зараз той приказ виконала.

ДВОБІЙ НА РЕВОЛЬВЕРИ.

Недалеко Несвежа в околицях Новгородка студент Старнавський та поручник вуланів Марцінкевич мали в лісі двобій на револьвери. Старнавський вцілив Марцінкевича в серце і поклав трупом, після чого сам зголосився на поліції. Причиною двобою було суперництво в любові до одної студентки.

В СВЯТО МАТЕРІ УБИВ МАТІР.

В Гемендорфі коло Мюнхена відбувалося в день свята матері богослуження, після якого Йоган Декер, вертаючи з матірю з церкви, так посварився з нею, що стрілив до матері з револьвера, вбив її, а потім сам застрілився.

КРІВАВІ КОМУНІСТИЧНІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В НІМЕЧЧИНІ

УРЯД ЗАДОВОЛЕНИЙ З ПЕРЕБУВАННЯ КАНЦЛЄРА Й МІНІСТРА КУРЦІЮСА В АНҐЛІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина).—Бурхливі протести проти нового підвищення податків, яке недавно зробив уряд, не вгавають. Останніми днями заворушення відбулися в богатьох містах Німеччини. Комуністи користають з нагоди й уряджують свої кріваві демонстрації, внаслідок чого в деяких містах є вбиті й тяжко поранені. Кріваві демонстрації відбулися в ріжних частинах Німеччини, але скрізь поліція привернула спокій. В більшости випадків доводилося поліції вживати огнепальної зброї, відбиваючись від нападів на неї демонстрантів.

На спеціяльнім засіданню уряд Німеччини вислухав звіт канцлєра Бріninґа й міністра Курціюса з їх поїздки на побачення з Мек Донелдом. Звіт приняв одноголосно ввесь уряд. Накреслено шляхи дальшої політичної роботи в справі репарацій та взагалі полекшення економічної кризи. Та реальні кроки не будуть приняті аж до того часу, поки до Берліна не приїде американський секретар стейту, Стимсон, і не відбудеться з ним нарада німецьких політиків.

Тимчасом Брінінґ виїхав у Східну Прусію, де перебуває на літних вакаціях президент Гінденбурґ. Брінінґ має особисто здати йому звіт зі своєї поїздки й обговорити деякі важні біжучі питання та дальший напрям праці уряду.

ПАПА МАВ НАМІР ПЕРЕЇХАТИ ДО ПОЛЬЩІ.

ПАРИЖ (Франція). — Тут стало відомо, що в часі найгострішого конфлікту між Ватиканом і фашистівським урядом папа римський дав знати Мусуліні, що вразі неполагодження конфлікту він виїде до Польщі й лишить Ватикан. В Польщі папа мав би був оселитися в Познані, де є найстарша католицька церква й де спокійніше жити, ніж у якій іншій частині Польщі.

В історії римської церкви були вже випадки, коли папи лишали Ватикан і переїздили на мешкання до Франції, поки в Італії не минули політичні кризи. Тепер ситуація така, що Польща є одинокою державою, де папа римський міг би знайти собі притулок. Та папа Пій XI має ще й особисті причини до переїзду в Польщу. Він говорить по польськи і був першим папським послом до нової польської републики. Серед Поляків він має багато симпатиків.

БОТЛЄР КЛИЧЕ ДО БОРОТЬБИ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

ПАРИЖ (Франція). — Президент Колюмбійського університету, Ботлер, виголосив промову в американському клюбі на вечері бизнесменів. В своїй промові він зазначив, що тепер світ не має дійсних лідерів, які моглиб відважно дивитися тяжким фактам в очі й не боятися брати на себе відповідальности за певні свої пляни.

На думку професора Ботлера, боротися з большевиками можна лише при помочі світового спільного пляну боротьби з конкуренцією, яку на міжнародніх ринках утворила Росія. Лише спільна міжнародня плянова боротьба з такою конкуренцією большевиків може дати позитивний вислід для так званого капіталістичного світа.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ ГРОЗИТЬ УРЯДОВИ МЕК ДОНЕЛДА.

ЛОНДОН (Анґлія). — Лідер лібералів, Ллойд Джордж, виступив з заявою, що можливо скоро буде повалений уряд Мек Донелда, коли він не відмовиться від законопроєкту збільшення податку на землю. Ллойд Джордж говорить, що ліберали не хочуть уступлення уряду партії праці, але коли він буде далі настоювати на свому законопроєкті збільшення податків на землю то впаде зі своєї власної вини.

Отже Ллойд Джордж каже, що сам уряд буде вінний у своїм поваленню. Та мало хто надає велике значіння цій заяві Ллойда Джорджа, який дуже часто грозить поваленням уряду, але в критичну хвилину стає по стороні уряду й ратує його від упадку.

ВЖЕ НЕМА НАДІЇ НА РАТУНОК 18 МОРЯКІВ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Анґлійське военно-морське командування на китайських водах уже втратило надію вратувати 18 моряків, що затонули разом з підводним човном „Посейдон". Замуровані в човні вже довший час не відповідають на всі стукання нурців по кадовбі човна.

Дуже розхвильоване море не дало можливости своєчасно перевести робіт для піднесення з дна моря човна. Тому він ще досі залишається під водою.

СКЛАД ЗБРОЇ ІРЛЯНДСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ.

ДУБЛІН (Ірляндія). — В горах недалеко столиці вільної ірляндської держави влада знайшла величезний склад зброї, який належить секретній революційній орґанізації. Ця орґанізація бореться за повну незалежність Ірляндії від Великої Британії.

Це найбільший склад зброї, який знайдено в останнім десятиліттю в Ірляндії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БЕЗТОЛКОВІ ІНТЕРВЮ

Польська львівська брукова ґазета, „Вєк Нови", відома зі своїх шовіністичних виступів проти українства, взялася до започаткування розвязки українсько-польського конфлікту шляхом ґазетних інтервю з визначними політичними й культурними українськими діячами. Можливо, що зробила це вона задля сензації. А можливо, що все те має глибший підклад. Та коли ходить про користи з таких розмов для Українців, то вже навіть політичні анальфабети повинні би знати на підставі минулого, що вони будуть тільки неґативні.

І як давніше, так і тепер використовують Поляки оті розмови за границею, представляючи їх як заломання протипольського фронту по стороні українській та змагання дійти до порозуміння з „братнім народом". Тому розмови ті шкодять нам на міжнароднім ґрунті, бо вони зводять українсько-польський конфлікт до внутрішньої польської справи, яка може бути наладнана без впливу посторонніх, себто міжнародніх чинників. А Полякам о це ходить. І то особливо тепер, коли ще не покінчено остаточно в Лізі Націй справи з „пацифікацією".

Ми знаємо аж надто добре Поляків, щоби могли ще далі жити якимись ілюзіями. Польська суспільність, польські політичні партії й польська преса не хочуть поставитися серіозно до української справи, а тимсамим і до українсько-польського конфлікту на українських землях під Польщею. Бо чи це не глум читати в польських інтервю таке, що годі ще й тепер переконати польську суспільність і польський уряд, що на українських землях під Польщею повинні бути попри польські написи на урядах ще й українські! З ким жеж і про що можна тут пертрактувати?

Тому прямо на сміх виставляють себе наші передові люди, коли забирають голос у польській пресі, та й ще у такій як „Вєк Нови", й там вискабують свої думки про „мирне співжиття" двох народів.

Для Українців залишається поза своїми силами тільки один форум, яким вони можуть покористуватися, шукаючи якоїсь охорони перед Польщею. Є ним міжнародня арена. А коли наша солідарна постава супроти окупанта, який не додержав міжнародніх зобовязань, не принесе нам помочі, то не поможуть нам цілком певно й ті нещасні інтервю по польських ґазетах, гербатках і т. п.

НАУКА НА ВИГНАННІ

Девятьліття Української Господарської Академії в Подебрадах.

Положення укранського народу на культурнім полі не є блискучим. Як відомо, Українці під Польщею не мають досі ні одної високої школи. Високе шкільництво на Радянській Україні, через певні заходи московської окупаційної влади, втратило свій природній шлях — служення чистій науці. Парафразуючи відоме прислівя середньовічча philosofia est ancella theologie, можна сказати без прибільшення, що на Радянській Україні „scientia est ancella politicae", служниця окупаційної влади, окупаційного ріжиму. Смішно вимагати від математика лише марксівського розвязання формул, або від археольога — комуністичного підходу до вивчення викопаних черепків, але на Радянській Україні цього вимагають модерні інквізитори сучасної української науки. Тому широкого значіння набирає розвиток української науки в свобідних, демократичних европейських умовах, подальше від чекістського нагая. Через це наукова праця еміґрації дуже важлива для дальшого розвитку української культури. **І тому нарешті свята українських наукових закладів на еміґрації мусять бути святами усього українського свідомого суспільства.**

16. травня 1931 р. в затишному купелевому місті Чехословаччини — Подебрадах скромно, але достойно Українська Господарська Академія в ЧСР відсвяткувала свій девятий академічний день. За девять років свого існування Академія розвинулася в широко розгалужену високу технічну школу, справжню політехніку. Створена для задоволення культурних потреб еміґрації, Академія в своїм розвитку не спинилася на цьому обмеженому завданні й тепер переважно обслуговує стремління нашої краєвої молоді до набуття високо шкільних знань.

З нагоди академічного дня була влаштована у великій салі Подебрадського „Сокола" урочиста академія при численній участи місцевої української кольонії та гостей. Відкрив свято іменем Сенату Ректор професор Б. Іваницький і привітав присутніх гостей-Чехів, представників українських високих шкіл та ріжних науково-культурних та культурно-професійних орґанізацій, присутніх членів лекторського персоналу та академічну молодь. З представників інституцій та організацій були присутні: від Українського Університету в Празі та Українського Академічного Комітету — Ректор проф. Яковлів, від Українського Педагогічного Інституту в Празі та Математично-Природничого Товариства — ректор проф. Гармашів, від фільософічного Факультету Українського Університету професор Щербаківський, від Міської Ради Подебрад — директор Кратохвіль, від повітового уряду д-р Мюллер, від відділу Хліборобського Обєднання в Подебрадах — директор Доудера, від Українського Правничого Товариства в ЧСР проф. К. Лоський, від Історично-Фільольоґічного Товариства й Музею Визвольної Боротьби України проф. Антонович, від Спілки Українських Лікарів в ЧСР — проф. Матюшенко, від Товариства Українських Інжинірів в ЧСР — інж. Яремин, інж. Клименко та інж. Грицина, від редакції „Подебрадске Новіни" — редактор Воленец.

В своїй вступній промові, після проспівання студентським хором під діриґуванням доц. Шуровської-Росіневич, Ґавдеамус, ректор проф. Іваницький коротко зупинився на основних моментах повстання та розвитку Академії.

День 16. травня є днем народження Академії: 16. травня 1922 р. Міністерство Хліборобства Чехославацької Републики затвердило статут приватної Української Господарської Академії „яко інститут з подібною орґанізацією, що мала бувша Академія в Таборі", додаючи, що ця школа є „приватний хліборобський інститут з високо шкільною орґанізацією". Ця перша українська висока технічна школа повстала на чеській землі завдяки прихильному відношенню президента Масарика та Уряду ЧСР до національно-культурних потреб української еміґрації. В імени Академії ректор проф. Іваницький висловлює почуття вдячности п. президентові, додаючи, що на передодні цього свята відбулося соте засідання Професорської Ради Академії, яка, згадуючи про обставини повстання Академії, постановила вислати своє привітання п. президентові. Ректор проф. Іваницький згадав також за всіх членів уряду та інших урядовців Чехословацької Републики, що виявили доброзичливе відношення та особливо прислужилися до заснування Академії. Фундатором Академії був Український Громадський Комітет в Празі, що 31. січня 1922 р. обрав спеціяльну Орґанізаційну Комісію для підготовлення справи орґанізації школи. Можливість такої орґанізації технічної школи зясувалося після того, як Український Громадський Комітет вступив у ближчі зносини з Всеукраїнською Спілкою Сільсько-Господарських Техніків, що перебувала в той час на еміґрації на теренах Польщі (у Тарнові). Ця Спілка розробила пляни навчання та дала основний контінґент першого складу Професорської Ради Академії; з її осередку вийшла й перша Президія Академії та декани двох факультетів.

В перших початках свого існування Академія підлягала Міністерствам Закордонних Справ (в справах господарських) і Хліборобства (в справах педагогічних) і була тісно звязана з Українським Громадським Комітетом. Але розпорядженням Міністерства Закордонних Справ з дня 28. серпня 1923 р. Академію відділено від Громадського Комітету й у такий спосіб усамостійнено. Від дня 31. січня 1928 р. Академія перейшла цілком до компетенції Міністерства Хліборобства.

При свойому заснуванні Академія була розрахована на трирічний курс. Але скоро зясувалося, що за такий короткий час не можна виконати повної програми Академії. Через це розпорядженням Міністерства Закордонних Справ з дня 11. листопада 1924 р., в порозумінні з Міністерством Хліборобства, Академію перетворено в чотирорічну школу з відповідною зміною плянів навчання. Новий статут Академії затверджено Професорською Радою Академії дня 23. травня 1925 року.

Орґанізаційний період Академії остаточно закінчився з початком 1927 р., коли переведено перший випуск інжинірів.

До 1926 р. слухачі компдектувалися майже виключно з еміґрантів, а від 1926 р. до Академії в дуже помітній скількости почали прибувати слухачі з українських земель під Польщею.

Але **в середині 1928 р. період нормального функціонування школи скінчився:** розпорядженням Міністерства Хліборобства з дня 3. липня 1928 р. припинено оголошений і розпочатий вже запис нових слухачів і Академії приписано було приступити до ліквідації. **Якщо обставини не зміняться, то Академія, як школа, доживає останній семестр.** На закінчення промови ректор проф. Іваницький зазначив, що в сучасний момент провадиться акція за відновлення прийому нових слухачів і ствердив доброзичливе відношення, яке Академія знайшла для цієї справи з боку цілого ряду чехословацьких діячів та міського уряду Подебрад.

Після вступної промови ректора справоздання про попередню діяльність та сучасний стан Академії подав проректор проф. Л. Бич. Наводимо лише деякі дані з цього цікавого огляду життя Академії. Академія утримується за субвенції, уділені чехословацьким урядом. **Майно Академії під цей час оцінюється на біля 1,600,000 корон ч.** З цього майна найкоштовнішою являється **книгозбірня Академії, що має ціну 700,000 кч.** Біля Академії згуртувалася велика скількість українських вчених. **Протягом 9 років перебувало в складі викладачів Академії 114 осіб, з того 20 Чехів. В сучасний момент Академія нараховує 78 членів лекторського персоналу і асистентів,** але з цього числа при Академії є лише 65, останні в безтермінових відпустках.

Крім чисто педагогічної праці лекторський персонал розвинув інтензивну наукову діяльність, яка виявилася по переменшених приблизних підрахунках у скількости **700 публікацій. З цих публікацій 77% видано в українській мові, а 23% в чужих мовах (чеській, німецькій, французькій, англійській, італійській, еспанській та сербській).**

Крім того професура Академії брала участь в численних українських та міжнародніх зїздах і відбула за цей час 61 наукових командировок.

Для підготовки молодого наукового доросту при Академії існує інститут професорських стипендистів. За ввесь **час перебувало 62 професорських стипендистів, з них 41 особи успішно закінчили** свій **підготовчий стаж.**

При Академії широко розвинулась видавнича діяльність, яка на початках була скерована майже цілковито в напрямі забезпечення слухачів підручниками в українській мові. Нині центр ваги перенесений на видання наукових праць професури. **Фінансові утруднення не дозволяють поставити** цю **справу в такій широті,** як би **того вимагала скількість** та **розмір виготовлених** праць. **Але всеж таки до цього** часу **видано 207 публікацій** розміром **2110 друкованих** аркушів. Звертає на себе увагу науковий орган Академії — „Записки УГА", якого вже вийшло друком 2 томи і в цих днях виходить 3-тій том. Цей останній містити ме публікації (статті) 17 авторів і матиме біля 30 друкованих аркушів. Друком теж видана праця доц. О. Бочковського „Т. Г. Масарик, національна проблема та українське питання".

Друковані видання Академії розсилаються по високих школах та наукових закладах майже цілого світа, в обмін за видання цих установ.

Політехнічний характер школи вимагав створення великої скількости навчально-допомогових установ, як то **кабінетів, лябораторій,** ферм, **семинарів і т. п., разом числом 73.**

(Конець буде)

Якийсь французький письменник у каварні в Порт Ст. Мартен у Парижі вичислював заголовки своїх пес. Його здивувало, що ті, котрі сиділи при столику, не знали ні одної з його пес.

— Щож це з вами?! — спитав він — чи ви ніколи не йдете на перші представлення?

—o—

В. Будзиновський.

ГРОМАДСЬКИЙ ПАСТУХ

Оповідання.

(2)

— Я моєї праці не дарую! — баба крикнула і пішла до другої жидівки сваритися.

Жидівка наробила крику. Друга жидівка прийшла помагати їй. Бабу викинули з краму в купу жидів, що стали збігатися з усіх усюдів. Зчинився великий рейвах. Жиди стали кричати, що бабу треба приставити до жандармерії, бо вона пускає фальшиві гроші. Коли Сень вчув се, на силу витягнув бабу з товпи і з нею щез між хлопськими возами. Баба стала хлипати, повторяючи:

— Моя праця, моя праця!

— Цитьте, — Сень успокоював бабу. — Ваша праця не пропала. Я вашого ґульдена відберу від жидівки. Не знаючи, котра з них обікрала вас, возьму від одної і від другої. Ще від інших жидів дістану відшкодовання за ті стусани, якими частували вас і мене.

— Як ти від неї відбереш? баба спитала. — Силою не возьмеш, до суду не підеш.

— Піду до суду.

— Колиж бо не знаєш, котра з них обікрала мене.

— Я не за того ґульдена буду позивати їх.

Баба доконче хотіла знати, як то Сень видобуде від жидівок її ґульдена, але він не сказав. Сказав щось лиш таке, що бабу дуже здивувало:

— Вашого ґульдена дістанете, як на свідка пустите зі мною вашого сина Івана і вашу наймичку Теклю.

— Мого сина, ще й наймичку на свідків?! Таж то був би гріх. Вони нічого не бачили, отже й свідчити не можуть. Мене клич за свідка.

— Щож ви в суді сказалиб?

— Я сказала би і присягла би так, як було: Або перша жидівка дала мені фальшивого ґульдена, або друга підміняла.

— Суд висміяв би вас і ви заплатили би кошти, не виґравши нічого.

— Щож в суді скаже Іван і що скаже Текля, так щоби не збрехати?

— Вони не будуть брехати. Вони скажуть лиш те, що почують їх власні вуха.

Баба вернулася без гуски, без ґульдена і без цвяхів. Сень пішов на почту по листи. Вийшовши з почти, ходив по ринку, зазирав до всіх крамів, призирався жидам і жидівкам. Пізнав неодну жидівку, від якої дістав стусана, коли боронив бабу. Позаписував собі їх імена і вернувся до хати.

Цілий тиждень Сень ходив за худобою і в пятницю знов пішов до міста. З ним ішли Іван і Текля. По дорозі Сень вчив їх:

— В місті ви обоє лиш ступайте зараз за мною, ніяк не показуючи, що знаєте мене. Як забалакаю до якої жидівки, чи до якого жида, то ви добре наслухуйте і затямте собі, що я скажу, і що скаже жидівка. Також придивіться їй добре.

— Я добре знаю всі жидівки, що в місті мають крами, — Текля замітила.

— То добре. Лиш затям собі кожде слово, яке я їй скажу і яке вона скаже мені.

Прийшовши до міста, підійшли до того краму, де жидівка купила була гуску. Як звичайно, так і тепер жидівка сиділа на порозі, кличучи до себе кождого проходячого попри її крам. Се був крам з полотном, перкалями, сукном.

— Маєте полотно на сорочки? — Сень спитав.

— А деж буде, як не у мене! — жидівка відповіла.

— Покажіть сюди до світла, бо в крамі темно. Я кота в мішку не купую.

Жидівка винесла звій полотна. Сень взяв у руки, призирався, натягав і скрививши спитав:

— По чому локоть?

— По вісім шісток.

— Дам дві. Се полотно й тільки не варта.

Жидівка сердита вихопила полотно з руки Сеня і крикнула:

— Ти прийшов купувати? Ти вкрасти прийшов! Шуруй відси, злодію, бо шандаря закличу. Що хлоп, то злодій!

Сень не відповів нічого. Пішов далі під крам з залізом. Іван і Текля за ним.

— Гей там! — гукнув, ставши під дверми. — Є у вас цвяхи?

— Є, які схочеш — відповіла жидівка, вийшовши на поріг.

— А ґонталі є?

— Є й ґонталі. Кілько тобі треба?

— Треба дуже богато, але куплю тільки два фунти. Почому фунт?

— Один фунт — трицять крайцарів.

— Мені потрібні цвяхи з заліза, не з золота. Ви подаєте ціну як за золото.

— У мене золота нема. Кілько даш?

— За фунт — пять крайцарів.

— Ідеш ти відси, батяре якийсь?! — жидівка крикнула. — Такому махабунді не цвяхи в руки, а мотуз на шию. Свиня, хлоп!

Сень пішов далі, його свідки за ним. Так були ще під пятьма крамами і, не купивши нічого, вернулися домів. Щоби не забути, хто що сказав йому, та щоби не помішати, Сень ще в місті позаписував собі імена жидівок і те, що від котрої чули його вуха та вуха його свідків. До хати приніс пару аркушів паперу і писав цілу ніч. На другий день з тими паперами пішов до міста. Недалеко було, бо не ціла миля. Тоді до карних донесень ще не треба було давати штемплів, ані якісь кавції. Найбільший бідак міг процесуватися досхочу, бо, як не брав адвоката, то його се нічого не коштувало. Сень всі свої папери заніс до судового протоколу і там лишив їх.

По кількох днях чотири жидівки і три жиди дістали візвання до суду. На візваннях стояв карний параґраф про обиду чести, та що пізваного завдав до суду Сень Корнич. Пізвані не могли пригадати собі, щоби Сеня колинебудь чим обидили. Побігли до суду переглянути акти і дуже здивувалися, що Сень обидився словами, якими вони що днини обсипують хлопів, коли з ними торгуються. Дивувалися, що суд приняв доноси Сеня, ще й повизначував терміни, та порозсилав візвання. Пізвані скинулися по пятнацять крайцарів і одна з пізваних жидівок пішла до адвоката спитати, чи з того може бути який клопіт. Адвокат пояснив параґраф:

— Як ви кого назвали злодієм, або свинею, або батяром, або яким іншим поганим словом, і як він має свідків, то вас засудять за обиду чести.

— Та то простий хлоп, той Сень! — жидівка крикнула.

— Нехай буде простий хлоп. Засудять вас, хоч би він справді був злодій, свиня, або батяр. На се нема ради, бо є параґраф.

— А кара яка за таке?

— Менше як три дни не дістанете. Можете дістати й місяць. Наш новий суддя великий антисеміт.

Все те, що сказав адвокат, жидівка переказала всім пізваним. Термін у суді визначений був за тиждень. В пятницю Сень знов був у місті по почту. Перейшов попри першу крамницю. Жидівка сиділа на порозі, але він неначе не бачив її. Ішов далі. Аж коли почув, що кличе його, озирнувся і спитав:

— Га?

— Чи ти, Сеню, здурів? — жидівка спитала.

— Або що? — спитав, неначе би не знав, про що вона.

— Хіба ти не знаєш? Я собі зажартувала, а ти зараз до суду!

Сень пустився далі йти.

— Сеню, зачекай! — жидівка кричала за ним. — Хочу з тобою побалакати.

— Побалакаємо в суді.

— Чи не шкода робітної днини?

— Тобі шкода днини, мені шкода моїх коштів.

— Я тобі кошти зверну. Побалакаймо на розум.

— Як на розум, то балакаймо. Щож ти хочеш від мене?

— Скажи мені, що ти від мене хочеш?

— Я хочу, щоби ти посиділа в арешті, тай щоби тебе присудили на зворот моїх коштів.

— Ще вилами на воді писане, що мене засудять. Може не засудять і твої кошти пропали.

— На пусту балачку не маю часу.

— Зачекай! кажу тобі, що хочу побалакати на розум... Як би ти не прийшов на термін, то справа впала би.

— Та впала би. Але не надійся. Я добре буду пильнувати, щоби не спізнитися, або щоби суддя не переочив мене.

— А якби я вернула тобі твої кошти?

— Мої кошти такі: Я витратив робучу днину, бо пішов до міста і висидівся в адвоката. Моя днина варта пятьдесять крайцарів. Адвокат за письмо до суду взяв ґульдена. При тій оказії крутився по місті і пропустив пятьдесять крайцарів. Як не прийду на термін і ти не підеш до арешту, то мені пропаде утіха бодай за ґульдена. Все докупи дає три ґульдени. Як даш три ґульдени, то не прийду на термін.

— Аж три ґульдени?! За таке пусте три ґульдени? Ти адвоката безпечно не платив, бо такі письма до суду ти сам пишеш.

— Як тобі забогато три ґульдени, то заплатиш ще більше. Ще й твій адвокат буде тебе коштувати і підеш до арешту.

(Конець буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВРАЖІННЯ З ЧИТАННЯ СПОМИНІВ Д-РА КІБЗЕЯ ПРО ЙОГО ПОДОРОЖ ДО РІДНОГО КРАЮ.

Признаюся отверто, що я читав спомини д-ра А. Т. Кібзея про його побут на Великій Україні з великим зацікавленням. І знайшов я в них дуже богато цікавого й повчаючого. Д-р Кібзей описав усе безсторонно, так як бачив. І передав щиро свої думки, які кружляли в його голові, коли приглядався усьому тому, що діється на нашій землі.

Читач мав отже добру нагоду виробити собі образ політичного, економічного й культурного життя на Україні під большевиками і відчути той московський обух, який тяжить над нею. Д-р Кібзей не є політиком і тому його спомини не мають політичної закраски і те саме є доброю їх стороною.

Я чув д-ра Кібзея, як він мав у нас в Филаделфії науковий відчит про те, що треба знати людям. З того відчиту я скористав богато, бо почув богато цікавих річей, про яких тільки я міг потім переконатися. І тому я переконаний, що все, що написав д-р Кібзей, є вірне.

Я дякую про ті спомини з України тому, що хотів би заохотити й інших наших Українців, котрі були в ріднім краю, щоби поділилися з читачами „Свободи" своїми вражіннями. Бо такі описи нас дуже цікавлять.

Теодор Малик,
Филаделфія, Па.

ПОДЯКА.

Я нижче підписана, членица від. 218 У. Н. С., складаю сердечну подяку Головному Урядови за уділення мені 25 долярів з фонду допомогового, котрі мене дуже поратували. Бажаю найліпшого розвою нашій славній організації.

Анастасія Ляхоцька,
Кемпбел, О.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Свячене на народні потреби.

Дня 17-го травня відбулося в Перт Амбою, в Українській Галі, свячене, влаштоване Українською Громадою в Перт Амбою в ціли затіснення товариського й громадського життя і зібрання допомоги Рідній Школі в краю.

Саме свято випало дійсно гарно. Настрій був щирий, наскрізь старокраєвий, з давних добрих і щирих часів.

Гром. Щуцький, відкриваючи це свято, порівнав свячене в краю з нашим в Америці та згадав за ціль цього свята. Потім о. Лисяк посвятив паски, а молодечий хор під проводом учителя И. Букати співав великодні пісні.

Гром. С. Дембицький, як перший бесідник, представив вагу Рідної Школи та ті невідрадні відносини, серед яких вона тепер в краю працює. Далі говорив п. Дембицький про наші відносини в Америці; а зосібна про те, що треба підпирати своїх бизнесменів, а теж лікарів, адвокатів і т. п., бо такі люди це зріст нашої сили в Америці. А тої сили, говорив бесідник, треба нам буде й при відбудові української держави.

Подібне сказав п. В. Ваверчак, місцевий адвокат. Говорив по англійськи.

Великодні гагілки, виведені нашими дівчатами, наповнили серця присутних надзвичайною радістю, а дехто з присутних не міг здержатися від сліз, пригадавши собі давне минуле.

На святі були також американські гості, котрі забирали слово, висказуючи своє вдоволення з українського свяченого. Між іншими говорили Ґренсем і Гофман, а також виголосив гарну бесіду Mr. POLLACK, співробітник „PERTH AMBOY EVENING NEWS".

По закінченню американських промовців говорив гром. Іван Ваверчак, представляючи значіння таких свячених, котрі обєднують місцевих громадян і приносять користь старому краєви.

Головний бесідник, д-р Л. Мишуга, дав вислів свому захопленню отсим свяченим. Воскресення Христове, говорив д-р Мишуга, прийшло по муках і Голгофті й доперва по них побідили Христова наука й правда. Тесаме відноситься і до української правди. Без боротьби і та правда не осягне побіди. Жертвами, трудом, наукою й організацією наших сил видержимо, говорив д-р Мишуга, терпіння, Голгофти і наступи ворогів правди, щоби вкінці побідити. І не забуваймо, що найбільші наші вороги, це ми самі, ті, що не хочуть боротися, жертвувати і творити життя, а тільки думають про угоду з тими, котрих треба нищити в імя національної і Христової правди.

По відспіванню дівочого дуету о. Лисяк сказав кілька слів на тему любови до рідного краю та загрів громадян до дальшої витревалої праці на допомозі Рідному Краєви.

Забрав ще слово гром. Готра з Ню Йорку, котрий висказав свою радість, що був свідком сього милого свята, з яким злучено і визначну допомогу Рідній Школі.

На закінчення гол. добр. Щуцький подякував всім присутним за участь.

Святочне влаштував заряд Просвітної Комісії Українського Клюбу всіх Товариств громади Перт Амбою. На свяченім зложили на Р. Школу слідуючі: Тов. Січ в Перт Амбой 10 дол., добр. Кержецький 10 дол., добр. Гаврилів 10 дол., Леся Гаврилів 10 дол., С. Дембицький 10 дол., пані Кержецька 5 дол., добр. Фенчинський 5 дол., В. Ваверчак 3 дол. По одному долярови зложили: пані Буката, Щуцький, пані Лисяк, д-р Мишуга, о. Лисяк, пані Дембицька, Таснюк, Готра, пані Бережанська, Т. Бережанський, П. Макар, пані Соньо, Буката, Вітів, Ст. Гонимар, М. Швайлик, Д. Вовк, В. Дригиничи, Гофман і Гавриш. Решту дрібними датками. Разом зібрано на салі $95.00, зі свяченого прийшло $8.00. Загальна сума на Рідну Школу $103.00.

Присутний.

Скромний.

— Мамо! Прошу мені дати на свята кіно, колесо, деревляні ковбки й великі жовніри з олова... і, знаєте, я вже більше нічого не хочу.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

БРУКЛИН, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Гром. Г. Бардак пожертвував 10 долярів на визвольну боротьбу й на „Сурму". Гроші вислано через Обєднання.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Жертва на Рідну Школу.

Гром. Гнат Гаврилюк переслав через Обєднання пожертву в сумі 5 долярів на Рідну Школу.

БРОНКС, Н. Й.

На політичних вязнів.

Громадянин В. Закалюжний переслав через Обєднання 15 долярів на політичних вязнів. Гроші зібрано на забаві Демократичного Клюбу.

МЕЛЬРОЗ ПАРК, ІЛЛ.

На Рідну Школу.

Гром. Ф. Пазюк переслав пожертву в сумі пять долярів на Рідну Школу в краю. Гроші вислано через Обєднання.

ФРЕКВИЛ ПА.

На Народний Дім у Богданівці.

Гр. В. Загибайло переслав через Обєднання до Рідного Краю збірку в сумі 45 долярів. Гроші призначені на Народний Дім в с. Богданівка біля Підволочиськ, повіт Скалат, у Галичині.

ЗА МЕЖУ.

В Яжові в Яворівщині селяни Андрій Цепак та Ілько Пиза підчас сварки за межі почали битися лопатами. Цепак ударив Пизу лопатою по голові так сильно, що розбив йому череп. Непритомного селянина відвезли до лічниці.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження).

(33)

Се правда, що касієр нашої організації чується найбільше відповідальним за готівку, яка переходить через його руки, бо тільки він депозитує всі чеки, які приходять до організації. Статут організації дає йому право до тої праці, а заразом накладає на нього і найвищий бонд. Однак сам касієр без відповідної резолюції екзекутиви не може отворити нового депозиту в ніякім банку, як також не може витягнути гроша без трох підписів. З кінцем року осталася досить поважна сума гроша в банках, однак вже в січни 1931 р. інвестовано в морґечах суму понад $120,000 і тимсамим готівку обнижено. Ми переговорювали з банкирами в справі відповідної запоруки-бонду від грошей, які є в даних банках, однак жаден банк такої ґарантії не дає. Як не вірите даній інституції, то заберіть свої депозити. Розміщувати готівку до більше банків можна, і се зробиться, однак прошу врозуміти, що готівку в банках передержується тільки часово, за час, доки ті гроші інвестується настало, і тому се треба робити з банками місцевими або найближчої околиці. Наша околиця являється найбільшим фінансовим центром і покищо має найменше банкротств.

З морґечових інвестицій ми перебрали дві реальности, з котрих одну перепродалось, а другу адмініструється. Реальність, яку організація перебрала в 1925 р., представляла вартість суму $24,000, а ренту було $260 місячно. Наш морґеч був на суму $12,000, з якої то суми сплачено $720, а остався морґеч на $11,280, незаплачений податок у сумі $958.23, вода $35,72 і судові кошти на суму $388.95. Крім цього остається незаплачений процент від морґечу. Сьогодня місячного ренту є $168; один меньший апартамент (три кімнати) не вирентуваний. Майже половину з того ренту виплачується на конечні направи, бо реальність була занедбана. За час шістьох місяців, крім заплачених грошей на направи, ми дістали $647.82, і є надія, що з часом сю реальність перепродасться без втрати, а тимчасом ту реальність треба влучити як власність організації. Всіх морґечів, які залягають з плаченнем процентів, є чотири. Два морґечі є на дорозі до сканцельовання, однак власник вже сплатив частину проценту. Одна реальність переходить під опіку комісії, яка гарантує зворот усього зібраного ренту на податки й оплату процентів. Четверта реальність — се власність Української Громади в Савт Филаделфії, Па., якій то морґеч треба буде скацелювати, якщо Громада не вирівнає довгу і податків. Маючи сумний досвід з морґечами на Народні Доми, більше таких не уділяється.

Апрейзор не є бондований та за оцінку жадним бондом не ручить, як взагалі такого бонду від чужої людини вимагати годі. Апрейзор не є урядником організації, а за свою працю побирає платню, як дану оцінку робить. На більші морґечі для певности оцінки висилається більше апрейзорів, а кошти поносить позичальник. Ми дальше старались уділяти позички в цім стейті й околиці, щоби можна мати нагляд і контролю над морґечами. Ціна на реальности значно впала, бо коло 25%, однак у подальших околицях сей процент є значно більший, а тимсамим і позички ще більше загрожені.

У. Н. Союз має значну часть майна інвестовану в бондах, а то: державних, стейтових, повітових і муніципальних (міських). Шерів ні стаків, як також бондів промислових „Поблик ютіліти" в нас нема. Всі бонди платять відсотки. При закупні бондів засягаємо опінії банкирів, як також звертається увагу на висоту довгу повіту чи міста та на зріст населення. Майже всі бонди є реєстровані на імя організації, з виїмком бондів повіту Гемілтон, Огайо, і Бевмант, Тексас, які на реєстрацію не надаються. Богато наших бондів, згідно з оцінкою департаментів стейтів, значно пішли в ціні, а одинокі, які представляють меньшу вартість, як заплачено, є бонди міста Міямі, Флорида, які закуплено в 1927 р. Тому однак, що ми бондами не спекулюємо, а держиться їх до часу їх реченця, то ся надвишка, чи знижка, не робить великої ріжниці оцінки майна організації. Як інвестиції в банках і морґечах, таксамо інвестиції в бондах можуть часово не виплачувати процентів, як також реченець сплати бондів може бути відложений на довший час. Недавно ми читали в пресі, що Шикаго, Илл., мільйонове місто, було майже на банкротстві. Не було гроша на виплату належитостей учителям, поліції і всім іншим урядовцям, однак бонди міста не богато впали в ціні.

На реальности У. Н. С., себто у власнім домі, було інвестовано $125,000 фонду резервового. Апрейзор оцінив вартість дому на суму $123,000, тому приходилося в справозданнях до стейтів відтягнути суму $2,000. Для вирівнання ріжниці я уважав за відповідне сплатити резервовому фондови суму $2,000 з фонду адміністраційного. Звідси і взялась ся рубрика в справозданню. Якби тільки фонд адміністраційний був сильніший, то ми повинні обнижувати вартість реальности що найменьше 5% річно.

В табелі білянсу У. Н. С. виказано, що готівка організації є в сумі $423,693.92, на загальний маєток $2,459,060.42, себто в готівці є менше ніж одна пята частина всього маєтку. З кінцем 1920 р. на загальний маєток $596,317.98 готівка була $260,700.98, себто майже половина всього маєтку організації. Тому десять літ на морґечах була інвестована сума $45,470, а сьогодня $1,348,511, себто: більша половина майна є інвестована в морґечах. Морґечі приносять більший процент ніж банки або бонди, однак тут є заразом і більше праці та відповідальности.

(Далі буде).

ВЯЧЕСЛАВ ЛИПИНСЬКИЙ І ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ

(Свого часу ідеольоґ ґетьманщини В. Липинський умістив у краєвій пресі свого листа про вихід з групи Скоропадського. Через події в краю не було місця в нашій газеті на оголошення цього листа. Подаємо його тепер, бо він своєї актуальности й вартости не втратив. — Ред.).

(1)

I.

Дня 5. травня 1930 р. був висланий до мене з Берліна лист такого змісту (наводжу дословно з захованням правопису):

5. травня 1930 р. Берлін.

Високочтимий Вячеславе Казимировичу! Настала для всіх нас найстрашніща хвилина, коли ми переконалися, що надлюдська праця над створенням істоти і теорії нашого діла надломила Вас і порушила рівновагу Ваших духових сил.

Вас — творця єдиної теорії Української Державности — повалила, на велику скорб нас усіх, тяжка недуга.

Ви, не зізнаючи цього, власними руками стали руйнувати велике діло Вашого життя, для якого в жертву це життя принесли. Бачимо і зізнаємо це ми, вирослі з Вашої науки.

Тепер Ви рішилися принести найбільш болючу жертву нашому ділові, жертву, на яку здібні тільки великі люде: в листі до Ясновельможного пана Гетьмана з дня 15. квітня Ви заявили, що „од всякого політичного життя усуваєтесь", поки не видужаєте настільки, щоби змогти вернутися до політичної праці.

Цим Ви даєте фактичну змогу нашому **Гетьманові** довести роспочате Вами велике **діло** до слушного кінця. Біля нього всі ми присягаємо скупчитися, та, не ухиляючися ні від яких жертв, йому в цій праці допомогти.

Нехай **Великий Господь** в Своїм Милосерді скорше відновить Ваше здоровля і тим самим дасть Вам можливість повернутись до активної політичної праці на велику користь нашому **ділові**.

Члени Ради Присяжних У. С. Х. Д.: Ол. Скоропис Йолтуховський, С. Шемет, Монтрезор, Л. Сідлецький. Дійсні Члени У. С. Х. Д.: І. Лоський. Євг. Томашевський.

Одночасно з дому Гетьмана Павла Скоропадського, інспіратора цього листа, ширились такі самі поголоски що мовумово ненормальний, що я умово ненермальний, що я руйную мною сотворене діло, що Гетьман і ті, що з ним, над цим болють, але що на це ради нема, і що тому не остається нічого іншого, як тільки самому Гетьманови взяти провід у свої руки, а гетьманцям скласти йому тут же на іміґрації присягу.

Деяким простодушним людям, яких умисне, в цілі вислухання цього всього, спроваджувано до Ванзе, давались до підпису „резолюції" з висловами „найсердечнішого" для моєї „недолі" співчуття і заявленням, що Гетьман Павло Скоропадський мене горячо любить, почитає і нічого іншого — як тільки здоровля для мене — собі не бажає.

Бажаючи покласти кінець отаким методам політичної боротьби, що їх на Заході слушно чи неслушно звуть балканськими або орієнтальними, я предложив Гетьману Павлу Скоропадському, щоби він оголосив у свому „Бюлетені" вище наведеного листа з приміткою, що лист цей анулюється. Анулюється тому, бо завдяки невдалій стилізації, став джерелом непорозуміння: я та інші гетьманці побачили в ньому бажання зробити з мене божевільного, під цим претекстом мене усунути і передати провід гетьманського руху п. Скоропадському, склавши йому тут на еміґрації присягу, а п. Скоропадський і підписані під цим листом, як це видко з їх дальших енунціяцій, бажали тільки в той спосіб облекшити мою недугу і причинитись до мого найшвидшого виздоровлення.

Одначе оце моє предложення не було прийняте. Натомісць заявили мені, що лист може бути видрукований, але тільки з приміткою, що він друкується **„на моє бажання, щоби усім було відомо, що я від політичної діяльности відходжу через тяжкий стан свого здоровля"**.

„Маючи на увазі цю мету — писалось далі в предложеній мені примітці — і бажаючи заспокоїти тяжко хворого, якому ми всі гетьманці так багато зобовязані за його безцінну працю для добра нашого спільного діла, підписані під листом годяться на його опублікування".

В супровідному письмі до цієї постанови було додано, що оця відповідь дається мені „в останнє" і „при умові, що з хвилиною опублікування листа всяка публічна дискусія над ним припиняється". Розуміється таких писань до „горячо любленого тяжко хворого" не давано до підпису доброділям, уживаним за ванзейськими чаями для висловлювання мені співчуття з приводу моєї „порушеної духової рівноваги" та пояснювання мені всієї великодушности супроти мене панів Скоропадського, Скоропися, Сергія Шемета, Ігоря Лоського і т. д.

II.

Людям, що знають мене особисто, а через них і українському громадянству, відомо, що я хорий на недугу легенів не від учора, а від десятка літ. Хоч значне погіршення цієї недуги в останніх роках зменшило мою працю квантативно, але не змінило її квалітативно, бо туберкольоза легенів на умові здібности людини не впливає. І тому українське громадянство має право знати, чому це недуга не ставала на перешкоді моїй політичній діяльности тоді, коли під певними умовами і зобовязаннями реституувались за Павлом Скоропадським його права до гетьманства (бож він цих прав сам в р. 1918 вирікся) — і чому ця сама недуга перешкоджає моїй політичній діяльности тепер, коли п. Павлу Скоропадському забажалось заключених умов і принятих на себе під присягою зобовязань не додержати.

Річ тут, розуміється, не в моїй особі, а в політичній ідеї, а з моїм іменем звязаній. Для українського громадянства не може бути байдужим, чи гетьманська монархічна ідеольоґія є твором людини божевільної — це значить, що вона, крім збільшення політичних нещасть, нічого цьому громадянству принести не може, — чи вона є твором людини за свої слова відповідальної — це значить людини, що не може допустити, аби з **теорії** ублагороднення і умаєстатизовання українських політичних методів і політичних стремлінь роблено **практику** еміґрантської спекуляції, і щоби з ідеольоґії державної, призначеної для цілої Української Землі і цілої Української Нації, роблено словесні підпорки для Павла Петровича Скоропадського. Тому вважаю своїм обовязком ці справи громадянству українському вияснити.

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

КНИЖКА ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКУ ВЛАДУ І ПОРЯДКИ

Юрій Лубенцов: Світла й тіні. Львів, 1931.

Як виходить з книжки, то автор, польський уроженець, наслухавшися всяких оповідань про большевицький „рай“, чкурнув туди зі своїм товаришем нелеґальною дорогою, щоб той „рай“ побачити та в ньому зажити. Але вже від перших кроків за Збручем починає розчаровуватися. Зприводу першого розчарування він пише: „Я вірив в рай досі пригнетених, в рай без ріжниці віроісповідання й національности — великий світ рівности. Я думав, що з того боку Збруча я розстався з бліхтром, фальшом, облудою та проституцією, щоби похоронити в непамяти людські кривди“.

Тимчасом, перебуваючи кілька років під большевицьким режімом, він переконався, що там ще більше людської кривди як деінде, що там все залежнене від людських слабостей, інтриґ, амбіцій. Переконався, що рай може створити не зміна державного ладу, тільки зміна чоловіка. Але хіба це можливе?

Бо який же той чоловік під большевицьким режімом? Читаємо:

„В совітській Росії бути комуністом — значить те саме, що в буржуазнім світі бути вищим державним урядником. Здавалосяб, що пролетаріят, дійшовши до влади, піднесеться до рівня европейської культури, щоби, збогатившися нею, збудувати нове громадянство без кляс. Але в СССР є навіть кастовість серед комуністів, така гостра, як у Індусів. Кастовість закута в тайну партійних секретів. Партійний не говорить з безпартійним, боячися, щоб чого перед ним не зрадити. Безпартійний втікає перед партійним, бо боїться, щоб не вихохпилося йому необережне слово“.

Оце атмосфера совітської Росії. Коли до цього додати страшний економічний стан, те, що населення непомірно душиться, щоб тільки добути засоби на виконання пятирічного пляну, те, що селяни сіють стільки, скільки треба їм на прожиток, бо не хочуть віддавати збіжа комуні, а дальше безробіття і фалянґи „безпрізорних“, небезпека тюрми й Соловок, що кожному кожної хвилини грозять, то не диво, ща автор при першій нагоді втік з „раю“.

Книжка має наголовок: „Світла й тіні“. Але в ній самій тих світел не видно.

В. А.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Народний податок.

Члени Братства св. Івана Хрестителя, відділ 270 УНС., зложили свій податок до Обєднання на народні цілі за березень і квітень в сумі 26 д. 50 центів. Податок зложили такі члени: П. Світницький і С. Ґріца по 1 дол.; І. Потонік, М. Косоноцький, С. Ленчук, С. Кіцей, А. Тенюх, О. Колісник, Е. Баран, А. Мазур, Г. Шустикевич і О. Кухар по 75 ц.; В. Ґіль, О. Яцків, В. Жарський, І. Бобовник, С. Сайчук, М. Турчинський, Й. Жарський, Я. Сай, Н. Пігура, В. Микитка, Г. Дячик, Л. Панас, Н. Заяць, А. Буско, С. Василюк, М. Стеціницький, В. Ґоїк, Т. Струж, Е. Дворницька, С. Кот, С. Гриник, Й. Кіраш, Й. Лоєвич, А. Ярош, А. Корнило, В. Миланяк, П. Грабар, А. Кіраш, Н. Леуш, І. Демків і І. Ціліковський по 50 ц.; Л. Кулич, Я. Осміловський, С. Мисак, М. Салюк, П. Маґура і А. Борик по 25 ц. Разом $26.50.

Микола Пігура.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА“

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В суботу, дня 6-го червня 1931 року, померла **в Нортгемптон, Па., Юлія зі Стасіцьких Олексова,** жінка Миколи Олекси, довголітнього мешканця цього міста, мати Анни Слободян і Марії Поливчак з Елизабет, Н. Дж. Величавий похорон відбувся дня 9-го червня з дому покійної при Мейн Улиці в українській православній церкві, звідки перевезено тіло і зложено на вічний спокій на українськім православнім цвинтарі. Похоронні богослуження і Службу Божу відправляли оо. Михайло Щитинський парох місцевої церкви і Йосиф Ялечко з Майнерсвил, Па. На похорон крім місцевих громадян прибули родина і знакомі з дальших місцевостий, як: Фреквил, Майнерсвил, Филаделфія, Алентавн, Па., сестра покійної з ріднею з Годсон, Н. Й., а також зяті Роман Слободян і Андрій Поливчак з жінками і дітьми і син Ілько з ріднею з Елизабет, Н. Дж.

Покійна Юлія родилася в селі Куляшне, повіт Сянік, Галичина. До Америки прибула молодою дівчиною коло 35 літ тому і тут вийшла замуж за Николая Олексу, родом зі Щавного. Обоє вони брали живу участь в громадськім життю тоді ще малої української кольонії в Нортгемптон, Па., і такими діяльними громадянами позістали аж до своєї старости. Покійна була делеґаткою на конвенції У. Н. Союза у Вилксбері, Па., в році 1912 р.

Щоби увіковічнити память покійної Юлії, на поклик о. Ялечка зложили учасники похорону 40 долярів на Народний Дім в Сяноці, котрі то гроші будуть вислані до краю через Обєднаннє.

Спи сном праведних, дорога Громадянко, бо роботу твою на народній ниві будуть продовжувати твої діти, котрих Ти виховала на свідомих Українців.

Василь Гришко.

У школі.

Малий Шлойма Пфефермінц просить учителя, щоби пустив його на двір.

— Не можна, — каже вчитель — за чверть години буде перерва, то вийдеш разом з цілою клясою.

За хвилину Шлойма знову проситься.

— Яж тобі сказав уже раз, що ні! Зараз буде перерва!

Та не минула й добра мінута, аж тут устає Шлоймів сусід Майорко Лінкс:

— Пане професор! Най пан професор будуть такі добрі для мене і випустять Шлойму таки зараз на двір!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(43)

Роков і моряки з його банди та дикуни нарешті прийшли з Джейні туди, де Роков отаборився зі своєю бандою. Тут вони побачили, що частина його бандитів збунтувалася, забрала з собою харчі і кудись пішла геть. Вони також захопили значну частину зброї й амуніції. Рокова це так розсердило, що він почав бити кулаками тих, котрі ще залишилися в таборі. Джейні старалася вирватись з рук моряків, але ті міцно її тримали.

Нарешті розлючений Роков підійшов до Джейні. Схопив її за руку й майже поволік до свого намету. Він упхнув її до намету з такою силою, що вона повалилася на землю. Джейні стратила протомність. Роков засвітив російську лямпу й став роздумувати. Свідомість поволі привернулася до Джейні. Вона, лежачи на підлозі й не подаючи вигляду, що вже прийшла до свідомости, стала обдумувати, що робити тепер і як вирватися з рук Рокова.

Роков, думаючи, що вона ще непритомна, з трудом підніс її з підлоги й поволік далі з собою. У нього на паску висів великий револьвер, який уже давно бачила Джейні. Тепер Джейні сконцентрувала всю свою увагу на тім револьвері. Чекала вона лише слушної хвилини, щоб дістати його в свої руки. Така нагода виявилася, коли Роков став підводити її на ноги з землі. В цей час увагу Рокова звернув якийсь ґалас, що почувся знадвору. Він повернувся, щоб глянути на отвір намету.

В цю мить Джейні зручно вихопила револьвер з кобура. Кинулася так, що вислизнула з його рук. Роков не встиг й опамятатися, як побачив перед собою револьвер. Він зрозумів своє становище, та вже було пізно. Джейні грізно стояла перед ним. Вона твердо стискала в своїх руках револьвер, а палець тримала на язичку. Досить одного легкого натиску пальця, як Роков упав би трупом. Джейні була приготована застрілити його.